

ЗАСТОСУВАННЯ ПЕДАГОГІЧНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ВИКЛАДАННІ ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНИХ ДИСЦИПЛІН

У статті розглянуто педагогічні інновації, ефективність педагогічних технологій у поєднанні з формами та методами навчання і педагогічною майстерністю викладача, які впроваджено в навчально-виховний процес в умовах європейської освітньої інтеграції. Розкрито застосування модульної технології, інформаційних технологій та кейс-технології навчання в практиці діяльності Національного фармацевтичного університету.

Психолого-педагогічна підготовка в системі вищої фармацевтичної освіти є необхідною умовою становлення особистості фахівця, його професійної компетентності. Значення психолого-педагогічної підготовки для фармацевтичних працівників зростає, оскільки педагогіка – це наука про виховання, освіту та навчання людей на всіх етапах їх вікового розвитку. Не буде успішною діяльність фармацевтичних працівників без знань психології – науки про душу людини; науки, що вивчає психічну життєдіяльність, а також закономірності її функціонування та розвитку.

Забезпечення гарантій системи якості навчання, підготовка фахівців відповідно до вимог європейських та національних стандартів вищої освіти, підвищення рівня готовності випускників до професійної діяльності зумовлює збереження надбань вищої освіти, традиційних форм, методів та засобів навчання у вищих навчальних закладах, а також упровадження сучасних педагогічних інновацій.

Важливою складовою освітніх перетворень є викладацькі кадри, здатні забезпечити якість навчання. Спираючись на останні досягнення науки і практики з психології та педагогіки, теорії управління, ми вважаємо, що викладач сьогодні – це людина з притаманними йому управлінськими, організаторськими, комунікативними та іншими здібностями.

Особистість викладача, його професіоналізм, педагогічна майстерність і культура, моральні якості відіграють вирішальну роль у процесі підготовки сучасних фахівців – компетентних, творчих, здатних до прийняття рішень та ін.

Сучасні педагогічні технології – це синтез педагогічних досягнень, поєднання традиційних, досконалих форм і методів з сучасними ефективними освітніми інноваціями. Педагогічна технологія ґрунтується на досягненнях психологічної, педагогічної та суспільних наук, передовому педагогічному вітчизняному та зарубіжному досвіді.

Метою статті є вивчення ефективності застосування різних педагогічних технологій у поєднанні з формами, методами навчання та педагогічною майстерністю викладача.

Педагогічні технології як основа професійної підготовки майбутніх конкурентноспроможних фахівців передбачають розробку та впровадження сучасних методів наукової організації педагогічного процесу, контроль його якості та діагностику рівня навчальних досягнень студентів. Підготовка фахівців носить випереджувальний характер, а саме: компетентності студентів необхідно формувати виходячи не з вимог сьогодення, а з перспективою на майбутнє, оскільки навіть дуже досконалі рекомендації й пропозиції щодо практичної діяльності значно втрачають свою значущість не тільки на час адаптації фахівця до умов практичної діяльності, а й часто до моменту випуску його з навчального закладу.

Педагогічна технологія підготовки сучасного фахівця – це, насамперед, наука про реалізацію конкретної мети у формуванні нового типу національної інтелігенції, що характеризується цілеспрямованістю в обґрунтуванні та досягненні мети в навчально-виховному процесі навчального закладу.

Реалізація мети підготовки майбутніх фахівців у навчально-виховному процесі здійснюється при органічному поєднанні технологій, форм і методів навчання з професійною кваліфікацією та педагогічною майстерністю викладачів. Педагогічна майстерність – це основа професійної діяльності викладача, володіння педагогічними вміннями й навичками здійснення технологічної і технічної сторін всього комплексу навчально-виховних завдань, а також система внутрішніх морально-психологічних якостей викладача.

На кафедрі педагогіки і психології Національного фармацевтичного університету впроваджена модульна технологія навчання. Це одна із сучасних педагогічних технологій, яка надає можливості творчого підходу щодо організації та керування навчальним процесом, реалізації мети й завдань професійної підготовки фахівців. Модульна технологія передбачає чітке планування всіх видів діяльності студентів, структурування навчального матеріалу з виділенням окремих модулів та організацію навчальної роботи, контроль рівня знань, умінь і навичок з кожного модуля. Побудова

змісту навчальної дисципліни та викладання за модульним принципом надає йому чіткої послідовності, логічності та системності.

Запровадження кредитно-модульної системи організації навчання надає можливості: раціонального поділу матеріалу дисципліни на модулі та змістові модулі, перевірки якості засвоєння теоретичного і практичного матеріалу кожного модуля; упровадження системи кредитів разом із Європейською кредитно-трансферною системою навчання; ліквідації перешкод для розширення мобільності студентів та викладачів; підтримки й розвитку європейських стандартів якості. За основу пропонується прийняти ECTS (Європейська система перезарахування кредитів (залікових одиниць трудомісткості), зробивши її накопичувальною системою, здатною діяти в рамках концепції "навчання впродовж усього життя".

За своєю суттю ECTS жодним чином не регулює змісту, структури чи еквівалентності навчальних програм. Це є питаннями якості, яка повинна визначатися самими вищими навчальними закладами під час створення необхідних баз для укладання угод про співпрацю, двосторонніх чи багатосторонніх. Кодекс хорошої практики, що називається ECTS, забезпечує тих дійових осіб інструментами, щоб забезпечити прозорість і сприяти визнанню освіти. ECTS також дає можливість для подальшого навчання за кордоном.

Як і інші технології, модульна організація навчання – це педагогічна технологія, котра передбачає вибір змісту навчання, форм, методів і засобів навчання, навчально-методичне забезпечення, організацію самостійної роботи студентів, діагностику та оцінювання рівня знань, умінь і навичок тощо.

За умов стрімкого зростання обсягу інформації і швидкого розвитку технічних засобів навчання перед викладачами постає завдання чіткого і доступного повідомлення студентам максимальної кількості інформації, стимулювання та організації навчальної діяльності, швидкого та об'єктивного контролю результатів цієї діяльності.

Інформаційні технології, що впроваджені у навчально-виховний процес забезпечують: ефективність навчального процесу на основі його індивідуалізації та інтенсифікації; якість навчання за рахунок більш повного використання доступної інформації; запровадження перспективних форм, методів, засобів та технологій навчання; інтеграцію видів діяльності (навчальної, навчально-дослідницької, методичної, наукової та ін.) у межах єдиної методології, що заснована на застосуванні інформаційних технологій; підготовку учасників освітнього процесу до життєдіяльності в умовах інформаційного суспільства; підвищення професійної компетентності й конкурентноспроможності майбутніх фахівців.

Упровадження сучасних інформаційних технологій у викладання психолого-педагогічних дисциплін сприяє подальшому удосконаленню освітнього процесу, доступності та ефективності освіти, підготовці майбутніх фахівців до життєдіяльності в інформаційному суспільстві.

Інтернет-технології – це новітні інформаційні технології, що ґрунтуються на використанні комп'ютерної мережі Інтернет та програмних комплексів. Інтернет-технологія заснована на використанні глобальних та локальних комп'ютерних мереж для забезпечення доступу тих, хто навчається до інформаційних освітніх ресурсів та для формування сукупності методичних, організаційних, технічних та програмних засобів реалізації та управління навчальним процесом незалежно від місця знаходження його суб'єктів.

Використання інформаційних технологій навчання орієнтоване на інтеграцію всіх видів навчальної діяльності та підготовку суб'єктів освітнього процесу до життєдіяльності в умовах інформаційного суспільства. Інформаційні технології в навчальному процесі надають можливості для інтенсифікації навчального процесу, обробку великих обсягів інформації, активізацію процесу засвоєння навчального матеріалу, здійснення контролю та коригування навчального процесу. Викладачі кафедри педагогіки й психології використовують інформаційні технології при одержанні інформації, створенні навчально-методичної літератури, відборі змісту, створенні дидактичних та методичних матеріалів, підвищенні рівня професійної компетентності, самовдосконаленні тощо.

Серед багатьох педагогічних технологій ефективною є кейс-технологія, яка оптимально поєднує теоретичні знання з уміннями самостійно орієнтуватися в ситуації. Кейс-технологія надає можливості поєднання педагогічного керівництва для формування компетентностей майбутнього фахівця, розвитку самостійності, ініціативи, творчості студента.

Сутність кейс-технології полягає в тому, що навчально-методичні матеріали чітко структуровані і відповідно комплектуються в спеціальний набір (кейс), потім вони надаються студентові для самостійного вивчення з дисципліни "Психологія спілкування". Навчально-методичними матеріалами можуть бути підручники, посібники, методичні рекомендації, а також аудіо-відеокурси, комп'ютерні програми, матеріали на CD-ROMах.

Доставка матеріалів студентам при цьому здійснюється будь-якими можливими для освітнього закладу засобами. Використовуються телекомунікаційні засоби для забезпечення контактів між

студентом і викладачем, а також для забезпечення студентів допоміжними інформаційними ресурсами. Суттєва роль відводиться організації очних занять (консультацій), які проводить спеціально підготовлений викладач-консультант (тьютор). Кейси допомагають: розвивати навчальні вміння та навички; ілюструвати та закріплювати теоретичний матеріал; формувати компетентності, здібності та якості особистості майбутнього фахівця тощо.

У професійно-орієнтованому навчанні важливу роль відіграє особистість викладача, його професійна компетентність та педагогічна майстерність, уміння враховувати індивідуальні особливості студентів.

Творчий педагог створює в аудиторії атмосферу котра стимулює прагнення студентів до самовираження, підтримує пошукову діяльність, розвиває продуктивне та критичне мислення, заохочує студентів до оригінального, нестандартного вирішення поставлених на заняттях проблемних завдань чи запитань тощо.

До викладача висуваються підвищені вимоги. Він формує зміст навчання таким чином, щоб воно сприймалось майбутнім фахівцем як особистісно-значуще для нього. Такий зміст викладач передає через форми, методи і засоби активного навчання [1].

Професійно орієнтована технологія дає можливості:

- розвитку та саморозвитку особистості;
- реалізації потенціалу, творчих здібностей особистості;
- розвиток пізнавальних здібностей студентів;
- реалізація вміння самостійно навчатись, орієнтуватись в інформаційному просторі;
- уміння адекватно оцінювати себе, результати своєї навчальної діяльності, свої вчинки тощо.

Викладачами кафедри педагогіки і психології створені авторські педагогічні розробки з таких дисциплін: "Психологія спілкування", "Психологія", "Основи педагогіки", "Тренінг спілкування" та ін. Авторські педагогічні розробки створені викладачами кафедри педагогіки і психології – це програми, методики окремих занять, тем, розділів; алгоритми сучасних технологій навчання і виховання; тренінгів, виховних заходів тощо; пакети психолого-педагогічних засобів діагностики. В основі авторських методик викладання – створення програми педагогічного експерименту (індивідуального або колективного). Авторські методики викладання та педагогічні розробки надають можливості:

- оновлення змісту навчання і виховання;
- співробітництва, самовизначення й розвитку творчих здібностей;
- пошуку сучасних педагогічних технологій, форм і засобів навчального процесу, методик викладання, що дозволяють досягти якісно нових результатів навчання;
- розробки педагогічних засобів (дидактичних і виховних), що виконують функції розвитку тих, хто навчається;
- розробки методик викладання конкретних навчальних дисциплін.

У методику викладання психолого-педагогічних дисциплін запроваджено проблемне навчання. Сутність проблемного навчання полягає в пошуковій діяльності студентів, яка складається з постановки питань, розв'язання проблем і проблемних завдань, закладених у навчальних програмах і підручниках, у проблемному викладі й поясненні знань викладачем, у різноманітній самостійній роботі [2].

Для створення проблемної ситуації викладач використовує:

- історичний матеріал (наукові факти, опис проблем та їх розв'язання);
- методологічні питання науки і навчальної дисципліни;
- практичний матеріал;
- логічні суперечності;
- пізнавальні інтереси;
- навчальний матеріал, що є складним для студента і створює психологічні бар'єри тощо.

Зміст кожної ситуації ґрунтується на життєвому: досвіді, позиції, мотивах, інтересах, соціальних та ігрових ролях, особистих знаннях студентів.

Проблемні лекції передбачають вирішення наукової чи практичної проблеми (проблем), її появи і способів та наслідків її вирішення.

Відрізняються проблемні лекції від інформаційно-пояснювальних тим, що студенти беруть безпосередню участь у відпрацюванні матеріалу лекції і вирішують висунуті проблеми.

За структурою лекції цього типу можуть бути повністю проблемними або частково проблемними.

Проблемна лекція повністю будується на підставі вирішення однієї або декількох взаємопов'язаних ситуацій. Частково проблемною вважається така лекція, яка передбачає проблемні ситуації в процесі викладу матеріалу.

Лекція з проблемним викладом є економічною в часі: студент отримує інформацію, на яку при самостійному опануванні витратить значно більше часу. Проблемність таких лекцій досягається умінням викладача створити проблемні ситуації, які він мусить вирішувати разом зі студентами.

Проблемний виклад матеріалу є ефективним, якщо він базується на глибоких і міцних знаннях студентів, культурі пізнавальної діяльності, інтересах і здібностях з урахуванням виховних і навчальних завдань, що стоять перед колективом [3].

Застосування педагогічних технологій сприяє підвищенню мотивації та якості навчання, диференціації та індивідуалізації навчання.

Важливою умовою формування у студентів інтересу до навчальної діяльності та до змісту навчальних дисциплін є можливість проявити в навчанні розумову самостійність та ініціативність. Чим ефективніші педагогічні технології, методи навчання, тим легше зацікавити ними студентів. Основний засіб формування стійкого інтересу до навчання – це використання таких технологій, форм, методів, які потребують від студента активної навчальної діяльності.

Перспективними для впровадження в процес підготовки майбутніх фахівців є комп'ютерні, мультимедійні, інформаційно-комунікативні та інші педагогічні технології; дистанційне навчання; інтерактивні методи навчання тощо.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ

1. Пидкасистый П.И., Фридман Л.М., Гарунов М.Г. Психолого-дидактический справочник преподавателя высшей школы. – М.: Педагогическое общество России, 1999. – С. 226-227.
2. Черних В.П., Кайдалова Л.Г., Толочко В.М., Вахрушева Т.Ю. Освітні інновації в Національному фармацевтичному університеті: Навч.-метод. посіб. – Х.: Вид-во НФаУ, 2005. – С. 20-21.
3. Бадмаев Б.Ц. Методика преподавания психологии: Учебно-методическое пособие для препод. и аспирантов вузов. – М.: Гуманит. изд. центр ВЛАДОС, 1999. – С. 62-65.

Матеріал надійшов до редакції 10.04. 2008 р.

Кайдалова Л.Г. Применение педагогических технологий в преподавании психолого-педагогических дисциплин.

В статье рассмотрены педагогические инновации, эффективность педагогических технологий в соединении с формами и методами обучения и педагогическим мастерством преподавателя, которые внедрены в учебно-воспитательный процесс в условиях европейской образовательной интеграции. Представлено использование модульной технологии, информационных технологий и кейс-технологий обучения в практике деятельности Национального фармацевтического университета.

Kaidalova L.H. The Application of Educational Technologies in Teaching Psychological and Pedagogical Subjects.

The article considers the educational innovations, the efficiency of educational technologies in combination with forms, methods of teaching and the teacher's pedagogical skills, the above being introduced into the educational process under the conditions of the European educational integration. The application of module technology, information technologies and case-technologies of teaching in the practice of the National Pharmacy University is presented.